

STÁTNÍ ZÁVĚREČNÁ ZKOUŠKA (Bc.)

AUSZ – Antropologie komplexních společností

(student/ka si vylosuje dvě otázky, z nichž si zvolí jednu dle své preference)

1. Sociální a kulturní komplexita

Historicko-politické a epistemologické důvody ke kritické revizi britské a americké antropologie ve 40. a 50. letech 20. stol; nové teoreticko-metodologické přístupy k otázce sociální a kulturní komplexity; studium urbanizace, modernizace, konfliktu, akulturace a dopadů kolonialismu na nativní společnosti v různých areálech; sociální a kulturní komplexita v evropské kontinentální antropologii/etnologii.

2. Migrace

Základní typologie migrace (vnitřní x vnější, dobrovolná x nucená, dlouhodobá x krátkodobá); vystěhovalectví a přistěhovalectví (push x pull faktory, členění emigrace dle příčin a rozlišení způsobů zacházení s imigranty v cílových zemích); teorie migrace v antropologii a společenských vědách; transnacionalismus; diaspory; migrační a azylová politika ČR; metody výzkumu migrace.

3. Chudoba a marginalita

Sociální nerovnost a její vývoj; marginalita a marginalizace; sociální vyloučení v kontextu EU; kultura chudoby; underclass; chudoba v historické perspektivě; konceptualizace a způsoby měření chudoby; marginalizace, prekarizace a ekonomický kapitál; prostorová nerovnost a rezidenční segregace; sociální, kulturní a symbolický kapitál; kriminalizace a viktimizace; etnografie chudoby.

4. Etnicita

Pojem etnikum a souvislosti jeho užívání v antropologii do konce 60. let 20. století; odklon od primordiálního chápání etnicity (situacionalismus, instrumentalismus); etnická indiference, etnizace a etnorevitalizační hnutí (etnogeneze, etnopolitika); stupně etnické inkorporace; etnická identita; etnická (etno-rasová) stigmatizace; etnikum x národ.

5. Nacionalismus

Primordialismus x modernismus; teorie nacionalismu v antropologii; historické, politické, ekonomické a sociální souvislosti vzniku moderních národů; šíření nacionálních ideologií; občanský x etnokulturní nacionalismus; nacionalismus a národní stát; otázka národních jazyků, národní kultury a národních tradic; nacionalismus a antisemitismus.

6. Národy, etnika a menšiny Evropy

Etnická skladba Evropy; významné etnické a národnostní menšiny v jednotlivých evropských zemích; fungování etnických skupin v rámci multietnických impérií (Rakousko-Uhersko, Osmanská říše); vznik národů a států; studium etnických procesů; fáze národního hnutí dle E. Gellnera, B. Andersona a M. Hrocha a jejich aplikace na konkrétní příklady; jazykové ostrovy a české enklávy v zahraničí.

7. Religiozita

Náboženský vývoj v Evropě a ČR; protestantská etika a duch kapitalismu; sekularizační teze a její kritika; tradiční náboženství a nové náboženské formy; vznik, vývoj a hlavní rysy alternativní spirituality (new age); neošamanismus; novopohanství; vztah západní a domorodé religiozity (glokalizace a hybridizace, náboženská aropriace, indigenizace modernity).

8. Obraz (film, fotografie)

Studium obrazu v antropologické perspektivě (obraz jako předmět, metoda a prostředek re/prezentace); vizuální x textuální antropologie; význam (fotografického) obrazu v klasických etnografiích; metody studia (fotografického) obrazu (obsahová, sémiotická, diskurzivní analýza); etnografický film (jednotlivé „školy“ a rozlišení jejich přístupů); etnografické filmování z hlediska teorie filmového dokumentu.

9. Zdraví

Vymezení medicínské antropologie; biokulturní x biomedicínský přístup ke zdraví; zdraví a kultura; emický a etický přístup; koncepty nemoci (illness, disease, sickness); kulturně vázané syndromy; zdraví a ekologie; kritický, ekologický a interpretativní přístup v medicínské antropologii; etnomedicína.

10. Jídlo

Antropologický výzkum jídla a stravování; kulturní a sociální význam jídla; proměny stravovacích zvyklostí; základní antropologické koncepty a jejich aplikace v případových studiích; vztah jídla a identity; jídlo v rituálu; potravinová tabu a dietní restrikce; globalizace a glokalizace jídla; udržitelnost a etika potravinové produkce (hnutí slow food, veganství...); jídlo a paměť.

Pokyny ke skládání státní závěrečné zkoušky

Při skládání zkoušky předložte seznam literatury (odborných článků, knih, kapitol v knize), které jste nastudoval/a v souvislosti s jednotlivými tématy státnicového předmětu. Vycházejte přitom z literatury ke kurzům, které jste během studia splnil/a, relevantních encyklopedických a přehledových titulů a dalších oborových zdrojů. Podoba a formátování seznamu jsou ponechány na vašem rozhodnutí. Skladba, rozsah a především znalost titulů mají vliv na výsledné hodnocení.

Ve své samostatně připravené prezentaci vylosovaného tematického okruhu uvádějte:

- konkrétní teorie a koncepty vztahující se k danému tématu;
- konkrétní badatele a badatelky tématem se zabývající;
- konkrétní případové studie, etnografické, historické aj. příklady popisovaných jevů;
- širší myšlenkový (event. dobový) kontext;
- alespoň dvě odborné publikace z vašeho seznamu nastudované literatury, z nichž při své prezentaci vycházíte;
- průměrná doba prezentace a diskuze je 15 minut.

Doporučení:

- Neexistuje jeden očekávaný scénář vaší prezentace. Body uvedené v závorkách u jednotlivých tematických okruhů jsou pouhá vodítka, doporučení, kudy prezentaci vést. Je nicméně na vás, zda je využijete všechny, zda se zaměříte jen na některé z nich, nebo zda je doplníte dalšími dle svého vlastního uvážení. Podstatné je hovořit smysluplně, souvisle a k věci.
- Nezahajujte svou prezentaci (nebo její část) pokusem o všeobecné definice jednotlivých pojmů (typu „kultura je...“). Jejich výklad zasazujte buď do kontextu díla konkrétních autorů a autorek („Benedictová chápe kulturu jako...“) anebo do kontextu určitých myšlenkových směrů („v konfiguracionismu je kultura pojímána jako...“). Pokud si jste jisti, že tvrzení platí v oboru všeobecně, výslovně to uveďte („obecně lze říci, že...“, „v sociální a kulturní antropologii se tímto pojmem zpravidla rozumí...“ atp.).
- Nespoléhejte na „vypracované státnicové otázky“, které v podobě neustále se rozšiřujícího fasciklu různých útržků, výpisků a nesourodých poznámek kolují z roku na rok mezi studujícími. Nejenže obsahují chyby, ale je téměř jisté, že vám v porozumění smyslu jednotlivých témat nepomohou, spíš vás zmatou nebo přivedou k jalovému ukládání nesprávných či nesmyslných vět do paměti. Vycházejte primárně z toho, co jste se naučili v osobně absolvovaných kurzech, ze zadané či doporučené četby, popř. přehledových textů, jako jsou učebnice nebo encyklopedie (v případě dějin oboru např. Martin Soukup, *Antropologie: teorie, koncepty a osobnosti*, Praha 2019). V nich jsou daná témata zpracována korektněji, smysluplněji a uceleněji. Smyslem zkoušky je ověřit vaše porozumění základům oboru, resp. schopnost tyto základy stručně a srozumitelně představit.